

Við hitt ytsta hav, eisini har man hond tín leiða meg

Kvikvíksprestur, Marjun Bæk, helt røðu fyri sjómansskúlanæmingunum, tá teir finga prógvini handað

Á samkomu á Føroya Sjómansskúla, hós-dagin 19. juni 2003, tá skipsførarar, skiparar og heimaskiparar finga prógvini handaði, helt Marjun Bæk prestur hesa talu:

Góða samkoma!

Takk fyri innbjóðingina: Eg haldi, tað var av berum forvitni, eg segði ja-takk beinanvegin, tí tað gav mær ein kjans til at hugsa um, hvat í verðini ein landkrabbi sum eg kundi hava at siga í einari slikari samkomu?

- Tað sigst um navnframa heimamissionsleiðaran í Danmark, Bartholdy, at tá hann var til próvtøku í Nýggja Testamenti, tá noktaði hann at taka við tí spurninginum, hann fekk. Hann var biðin um at lesa kapitl 27 í ápostlasøguni, sum er um eina váðaferð úr Kilikiu til Malta, og tað kapitlið er fult av nautiskum orðum og fyrbrigdum, sum tað ikki er lætt hjá einum landkrabba at halda skil á, tíansheldur tá tað er á grikskum. Bartholdy skuldi hava sagt: Eg eri ikki til stýrmanseksamiu, men til guðfrøðiliga embætiseksamiu! og tað boygdu próvdómarnir seg fyri.

- Men landkrabbi ella ikki: Vit kunnu saktans øll myndaliga talað sigla yvir lívsins hav í einum sálmi, sjálvt um vit aldrin sjálvi høvdu droymt um at valt sjólvíð. Og haðani, sum eg havi valt at vera, skylda vit sum ikki er so lögð, tá fyrstu lærusveinarnir vóru fiskimenn - sjónum og sjómonnum ein stóran part av okkara myndaríkedomi. Tað er aldargomul síðvenja myndaliga talað at lýsa kirkjuna sum eitt skip. Tá eg tosi við konfirmantarnar um ta myndina og royni at fáa teir at hugsa eitt sindur meira um symbolikkinn og spyrji, hvør er skipari, tá

svara teir ofta, at tað man vera prestur, og tá er tað mær altíð ein stór gleði at kunna svara, at tibetur eru vit í konari hondum enn so! Og hóast tað ikki er vist, at ein sjómaður nú í tíðini nakrantíð sær ein fisk, so er eitt tað elsta kristna symbolið júst ein fiskur, tí tað komst av, at tá tú setti fyrstu bókstavarinar í Jesus Krist-us, sonur Guðs, frelsarin, saman til eitt orð, so fekkst tú gríkska orðið íktys, sum merkir fiskur. Fiskurin var m.a. nýttur sum loynitekn í rómversku katakombunum, hann hevur jú eisini tað symbolvirði at kunna peika á tann rætta vegin, bæði so og so!

- Í mínum grannalagi í barndóminum var ein elskulig gomul omma, sum altíð sat fyri vindeyganum og bant. Hon skuldi eittast at halda eyga við børnunum, men hon hevði jú ikki eygu í nakkanum, og illa hoyrði hon eisini. Ein dagin mamman kemur heim, er alt aftanfyrri hesa gomlu ommu endavent og mamm-an rópar hart og í øðini: Hvat er hetta fyri skil? Tá svarar tann gamla omman: Hatta er bara Jóhanna, sum rættar kumpass! Tað varð síðan til eitt orðafelli har í grannalagnum, hvørja ferð okkurt ólag var onkustaðni, á tann rætta vegin, bæði so og so!

kumpass!

Hetta við kumpassini minnir meg so um eina søgu hjá danska rithøvundanum Nis Petersen, sum jú ofta var í Føroyum. Her hevði hann leingi undrað seg um, hví stór skip lögdu inn á smáar firðir og sigldu aftur og fram í tímavis, tað sá fullkomuliga meiningsleyst út, inntil hann fekk at vita, at tað vóru langfaranum skip, sum fyrri at vera før fyri langferðina høvdu fyrri neyðini av og á at taka ferðina av fyrri at fáa rættað kumpass. Hetta fyrbrigdi fekk so stóran týðning fyri Nis Petersen, at hann ferð eftir ferð vendir aftur til hesa uppliving í verkum

sínum. Tað var ein av høvudsatanum hansara, at tað eru ikki bert skip, sum treingja til at rætta kumpass, tað treingja menniskju eisini til. Í endanum av romanini Spildt mælk letur hann ein siga: Ein og hvør av okkum hevur eina kumpass, sum peikar móti Guði, og ein og hvør má av og á steðga ferðini og leggja inn á ein av Guðs firðum.

Tað var so kanska eisini júst tað, eg mest hevði uppi hjartað at siga. H.C. Andersen er av góðum grundum kendur fyri síni mongu ævintýr, men H.C. Andersen hevur eisini skrivað eina rúgvu av

søgum, sum kanska eru minni kendar. Ein av teimum kallast Við hitt ytsta hav (H.C.Andersen: Ved det yderste hav, bd.2 s.61,

Jubilæumsudgave for danske børn, Gyldendal 1905). Orðini sipa til eina reglu úr sálmi 139 úr Gamla Testamenti, ein sálmur um Guðs umsgangan í lívi og deyða, har tað einastaðni (v7-10) eitur: Hvar skal eg fara frá anda tínum, hvar skal eg flýggja frá ásjón tíni! Stigi eg til himna upp, tá ert tú har; reiði eg í helheimi legu mína, sí, tú ert har; lyfti eg mær á veingjum morgunroðans, setist eg við hitt ytsta hav, eisini har man hond tín meg leiða, og høgra hond tín mær halda!

Tað verður ov drúgt at endurgeva alla søguna, hóast hon hevði verið tað verd, men í stuttum er søgan um tvey stór skip, sum vóru send langt norðureftir móti Norðpólinum fyrri at vita, hvussu tað bar til at sleppa. Teir høvdu longu í ár og dag stýrt gjøgnum toku og is, veturin var komin, og í fleiri, fleiri vikur fór alt at vera ein long nátt. So langt eygað bar var alt ísur, og øll skipini vóru fest í isin. Kavafannirnar vóru ómetaligar, og úr kav-anum høvdu teir gjørt kúpuhválvað kavahús, men tað var ikki myrkt, tí norðlýsið blaktraði skínandi reytt og blátt, tað var eitt ævigt, stórsliðið fyrverk. Heima var tað framvegis heystardagur, og tað hugsaðu teir um har uppi. Klokkan segði, at nú var kvöld og songartíð, og í einum av kavahúsunum høvdu tveir longu lagt seg. Og frá nú av siteri eg: Tann yngri hevði við sær heim-anifrá tað besta og ríkasta, hann átti, tað, sum omman hevði givið honum, áðrenn hann fór so langa leið, og tað var biblían. Hvørja nátt lá hon undir høvðalagnum, og hann visti frá barnaárum av, hvat stóð í henni. Hvønn dag las hann eitt sindur, og tá hann hevði lagt seg,

uggaðist hann av teimum heilagu orðinunum: Lyfti eg mær á veingjum morgunroðans, setist eg við hitt ytsta hav, eisini har man hond tín meg leiða og høgra hond tín mær halda. Og við sannleikans og trúarinnar orðum lat hann eyguni aftur, svøvnurin kom, og dreymurin kom, andans opinbering í Guði. Sálin var livandi, meðan likamið hvíldi. Hann merkti tað: tað var sum lög av gomlum kendum og kærum sangum.

Tað andaði so milt, so summarheitt, og av legu síni sá hann tað skína yvir sær, sum var kavahúsið gjøgnumlýstuttanifrá. Hann lyfti høvðinum, tað skyggjandi hvíta var hvørki veggir ella loft, tað vóru teir stóru veingirnar á herðunum á einum eingli, og hann hugdi upp og sá hansara milda, ljósa andlit. Upp frá bløðunum í biblíuni, sum úr einum liljukoppi, lyfti eingilin seg og breiddi armarnar út, og veggirnir í kavasmáttuni sukkusaman til eitt lætt tokutám. Tann grøni bœurin heima og heygjarnir við teimum reyðbrúnu víðalundunum lógu víða í stillum sólarhita ein góðan heystardag. Reiðrið hjá storkinum var tómt, men enn vóru súrepli á súreplatrænum, hóast einki blað var eftir. Tey reyðu rósuberini skínu, og starin læt í tí litla grøna búrinum uppi yvir vind-eyganum í bóndahúsunum, har sum heimið í heiminum hoyrði heima. Starin sang so sum hann hevði lært, og omman hongdi fuglagras um búrið, so sum ommusonurin altíð hevði gjørt. Og dóttir smíðin, so ung og so vøkur, stóð við brunnin og dró vatn, heilsaði ommuni, og omman veittraði aftur og visti henni eitt bræv, sum var komið langa leið. Hendan morgunin var tað komið úr teimum køldu londunum, heilt frá Norðpólinum, har ommusonurin var í Guðs hond. Og tær flentu, og tær grótu, og hann, sum var undir ísi

Dánjal Johan Poulsen, skúlastjóri handar John Joensen í Vestmanna skipsføraraprógvíð

og kava, í verð andanna, undir einglaveingjunum, sá og hoyrði alt, flenti við teimum og græt við teimum. Og úr brævinum varð lisið hart bibliunnar egnu orð: Við hitt ytsta hav, eisini har man hond tín meg leiða. Sum góður sálmasongur ljóðaði tað víða, og eingilin legði veingir sínar sum eitt slør yvir tann sovandi. Dreymurin var at enda, tað var myrkt í kavasmáttuni, men biblían lá undir høvðalagnum, trúgvín og vónin lógu í hjarta hansara. Guð var við og heimið var við - við hitt ytsta hav.

Tað var H.C.Andersen. Havið er og hevur altíð verið ein kaos-mynd, ein mynd av tí villa og ótemjandi, sum vit ikki makta. Tað, sum viðhvørt krevur meira av okkum, enn tað, vit hava at lata. Og sum ikki treytaleyst gevur av sínum ríkidømi.

Men havið er eisini ein mynd av tí, sum bindur saman: Langt áðrenn fólk hættaðu sær upp um fjøll, tíansheldur ígjøgnum fjøll ella undir havið, var havið lívgevurinn og sambindingarlíðið millum fjarskotin lond og fólk. Mangan einstasti vegurin fyrri útominum, men eisini einasti vegurin hjá forvitninum, menningini, nýhugsanini og nýskapinini. Menniskjan hevur altíð við ella ímóti sínum egna vilja leitað útum sín egna sjónarring. Og heimið var altíð við. Andlitini heima, hugburðurin, umhvørvið, orðini komu við. Teir óavmarkaðu samskiptismogu-

Her handar Dánjal Johan Poulsen, skúlastjóri, Malenu Fredrikku Sivertsen úr Norðdepli, skiparaprógvíð

at hvør lóta krevur okkara ítasta, at lívið kostar lívið fyrr ella seinni. Biblían undir høvðalagnum er ikki ein koggi millum okkum og onnur, ella millum okkum og havsins ella lívsins brestir. Biblían undir høvðalagnum er tann koggi-in, vit kunnu leita okkum hvíld á, tá vit hava troytt menniskjulívið til ystu mörk, og tann, vit kunnu reisa okkum aftur frá til tey mörk, sum næsta lóta vil hava okkum at troyta. Biblían undir høvðalagnum leggur trúna og vónina í hjørtuni, ta trúna og vónina, at Guð er við og heimið er við við ystu høv.

Og við hesum orðum fari eg at ynskja tykkum hjartaliga tillukku! Jesus fylgi tykkum! Takk fyri!